



Sygn. akt I UK 490/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący,
sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Zbigniew Myszka

w sprawie z odwołania Przedsiębiorstwa Usługowego "T." przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

z udziałem zainteresowanych: [...]

o objęcie ubezpieczeniami społecznymi,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 września 2015 r.,

skargi kasacyjnej Przedsiębiorstwa Usługowego "T." od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 31 marca 2014 r.,

1) oddala skargę kasacyjną;

2) zasądza od odwołującej się spółki na rzecz organu rentowego kwotę 960 (dziewięćset sześćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 31 marca 2014 r. oddalił apelację odwołującego się Przedsiębiorstwa Usługowego „T.” od wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 4 lutego 2013 r., którym oddalono odwołanie tej spółki od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 maja 2012 r., którymi organ rentowy stwierdził, że wymienieni pracownicy odwołującego się w okresach wskazanych w decyzjach podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i chorobowemu z tytułu umów zlecenia zawartych z płatnikiem U. Spółką z o.o. w K., wykonywanych na rzecz spółki „T”.

Sąd drugiej instancji zaakceptował ustalenia faktyczne poczynione w sprawie, zgodnie z którymi spółka „T.” zawarła z U. Spółką z o.o. w dniu 1 czerwca 2003 r. umowy zlecenia o usługę ochrony mienia i o prace porządkowo – czystościowe. Na tej podstawie oraz w oparciu o doraźne zlecenia U. Spółka z o.o. była podwykonawcą umów zawartych przez odwołującą się spółkę, między innymi, z E., K., T., P., H. i E., gdzie swoje obowiązki pracownicze, a równocześnie w ramach zlecenia na rzecz U., wykonywali zainteresowani pracownicy. Byli oni zatrudnieni u odwołującej się w spornych okresach na podstawie umów o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy jako pracownicy ochrony. Równocześnie w tym samym czasie zainteresowani pracowali na podstawie umów zlecenia zawartych z U. Spółką z o.o. W ramach umów o pracę i umów zlecenia zainteresowani wykonywali tę samą pracę, na tych samych obiektach. Zawierając umowy zlecenia, zleceniobiorcy wypełniali oświadczenia, potwierdzające ich zatrudnienie na podstawie umowy o pracę u odwołującej się.

W ocenie Sądu odwoławczego, Sąd pierwszej instancji dokonał też prawidłowej oceny prawnej tego stanu faktycznego, stwierdzając że zainteresowani zleceniobiorcy mieli status pracowników w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121 ze zm.; dalej jako: „ustawa systemowa”). W ramach zawartych umów zlecenia wykonywali bowiem pracę także na rzecz odwołującej się, z którą pozostawali w stosunku pracy. Sąd drugiej instancji nie znalazł też podstaw do uwzględnienia zarzutów apelacyjnych odwołującej się spółki odnoszących się do nierozpoznania istoty sprawy w wyniku braku ustaleń faktycznych w zakresie dostępu przez skarżącego do danych osobowych zleceniobiorców U. Spółki z o.o.

oraz możliwości dokonania weryfikacji, czy zleceniobiorcy są równocześnie jego pracownikami, a także dotyczących naruszenia art. 33¹ § 1 k.c. i art. 8 § 1 k.s.h. i art. 23 ust. 1 oraz art. 26 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.). Sąd Apelacyjny zaaprobował bowiem w tym zakresie stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11 (OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266), zgodnie z którym pracodawca ma prawo domagania się informacji o przychodach pracownika dla realizacji ustawowych obowiązków podmiotu zwracającego się o takie informacje (w tym przypadku – obowiązków płatnika składek, określonych w przepisach ustawy systemowej) przede wszystkim od samego pracownika, w ramach trójstronnego stosunku ubezpieczeń społecznych łączącego ubezpieczonego, płatnika składek oraz organ rentowy. Niezależnie od tego Sąd odwoławczy wskazał, że odwołująca się spółka oraz U. Spółka z o.o. są powiązane ze sobą przez osobę J. T., będącego współnikiem odwołującej się i jednocześnie współnikiem, posiadającym 91 ze 100 udziałów spółki U., której jest wiceprezesem. W takiej sytuacji spółka „T.” miała pełną możliwość dokonania weryfikacji, czy zleceniobiorcy są równocześnie jej pracownikami i jakie otrzymują wynagrodzenie.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wywiodła odwołująca się spółka, zarzucając naruszenie art. 23 ust. 1 i art. 26 ust. 2 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych oraz art. 33¹ § 1 k.c. i art. 8 § 1 k.s.h., przy jednoczesnym naruszeniu art. 328 § 2 *in fine* k.p.c., przez brak należytego uzasadnienia prawnego wyroku, albowiem odnosząc się do sformułowanego już w apelacji zarzutu naruszenia tych przepisów, Sąd Apelacyjny uznał zarzut za nietrafny, jednakże nie przeprowadził jego merytorycznej oceny, a jedynie ograniczył się do zacytowania fragmentu wypowiedzi Sądu Najwyższego zawartej w wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, która nie zawierała wskazania, na jakiej podstawie prawnej pracodawca miałby przetwarzać informacje dotyczące zleceniobiorcy, przy jednoczesnym braku wskazania także przez sam Sąd Apelacyjny takiej podstawy prawnej upoważniającej do przetwarzania tych danych, co doprowadziło do nienależytego uzasadnienia prawnego uznania zarzutu za nietrafny. W związku z tym Sąd Apelacyjny nie zastosował przepisów prawa

materialnego dotyczących przetwarzania danych osobowych, a to przez pominięcie w swoich rozważaniach prawnych kwestii tego, że przetwarzanie danych osobowych zleceniobiorców zatrudnionych przez U. Spółkę z o.o. przez odwołującą się spółkę, następujące pomiędzy dwoma odrębnymi podmiotami prawnymi, to jest spółkami prawa handlowego posiadającymi odrębną podmiotowość prawną w stosunku do ich wspólników i członków organów, musi znajdować oparcie w konkretnych przepisach prawa, a nie może wynikać z tożsamości osób fizycznych działających w imieniu odrębnych podmiotów. Pominięcie przez Sąd Apelacyjny kwestii istnienia podstawy prawnej do przetwarzania danych przez spółkę „T.” skutkowało zaś tym, że Sąd Apelacyjny, nie stosując tych przepisów, nie dostrzegł, iż brak istnienia podstawy prawnej do takiego przetwarzania musiał prowadzić do tego, że odwołująca się nie była w stanie wejść legalnie w posiadanie informacji niezbędnych do weryfikacji, czy zleceniobiorcy U. wykonując zlecenia, świadczyli również pracę na rzecz swojego pracodawcy oraz jakie z tego tytułu otrzymywali wynagrodzenie, a także, czy wobec tego zastosowanie miał art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Opierając skargę na takich podstawach, skarżąca spółka wniosła o uchylenie i zmianę zaskarżonego wyroku w całości, w ten sposób, że Sąd Najwyższy stwierdzi, iż zainteresowani nie wykonywali w ramach stosunku zlecenia zawartego z U. Spółką z o.o. pracy na rzecz odwołującej się, a w konsekwencji, że nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym na podstawie umów zlecenia, a także o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania, ewentualnie o uchylenie tego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania przed Sądem drugiej instancji, bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego i przekazanie sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania.

Organ rentowy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od odwołującej się kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Określając w art. 6 ustawy systemowej zakres obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, a wobec odesłań zawartych w art. 11 i 12 tej ustawy - także zakres obowiązkowych lub dobrowolnych ubezpieczeń chorobowego i wypadkowego, ustawodawca posłużył się kryterium podmiotowym, wskazując osoby podlegające tym ubezpieczeniom. Status tych osób wyznacza zaś rodzaj prowadzonej przez nie działalności zarobkowej, pełnionej służby czy pobieranego świadczenia, zdefiniowanych w art. 8 ustawy systemowej i stanowiących tytuły objęcia wspomnianymi ubezpieczeniami. W myśl art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej, obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy. Zgodnie z art. 2 k.p., pracownikiem jest osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę, powołania, wyboru, mianowania lub spółdzielczej umowy o pracę, które to akty kreują stosunek prawny o cechach określonych w art. 22 § 1 k.p. Ten korespondujący z unormowaniami prawa pracy zakres pojęcia „pracownik” uległ jednak rozszerzeniu w przepisie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, zgodnie z którym za pracownika, w rozumieniu ustawy, uważa się także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Skoro zaś ten przepis stanowi o uznaniu za pracownika „w rozumieniu ustawy”, to znaczy, że owo uznanie ma zastosowanie tylko na gruncie tego aktu, ale zarazem we wszystkich jego unormowaniach. Nie można zatem zawężyć konsekwencji prawnych omawianego przepisu tylko do skutków wynikających z art. 6, art. 11, art. 12 oraz art. 9 ustawy systemowej, a dotyczących istnienia obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego takiej osoby oraz nadrzędności tego tytułu ubezpieczeń nad innymi. Zastosowana przez ustawodawcę konstrukcja „pracownika” odnosi się do całej regulacji ustawy systemowej, a więc także do tych przepisów, które dotyczą funkcjonowania stosunku ubezpieczeń społecznych, a określają między innymi podstawę wymiaru i wysokość składek na te ubezpieczenia oraz obowiązki płatnika w zakresie

obliczania i opłacania tychże składek i przekazywania Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (dalej ZUS) imiennych raportów.

Przepis art. 8 ust. 2a ustawy systemowej wykreował nie tylko szerokie pojęcie „pracownika”, ale także szeroką definicję pracowniczego tytułu obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. Tytułem tym jest łączący pracodawcę z pracownikiem stosunek pracy (który w tym układzie warunkującym powstanie obowiązku ubezpieczeń społecznych ma podstawowe znaczenie) oraz dodatkowo umowa cywilnoprawna zawarta przez pracownika z pracodawcą lub zawarta z osobą trzecią, ale wykonywana na rzecz pracodawcy. Określone hipotezą art. 8 ust. 2a ustawy systemowej dwie sytuacje faktyczne, w jakich może się znaleźć osoba, do której przepis ten jest adresowany (pracownik wykonujący pracę na podstawie wymienionych umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą oraz umów cywilnoprawnych zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca jest świadczona na rzecz pracodawcy) mają równorzędny charakter z punktu widzenia skutków opisanych dyspozycją tego przepisu. Oznacza to, że konsekwencje prawne na gruncie ustawy systemowej, wynikające z realizacji takich umów, muszą być takie same, tzn. iż dla celów ubezpieczeń społecznych zarówno wykonywanie pracy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z pracodawcą, jak i zawartych wprawdzie z osobą trzecią, ale gdy praca wykonywana jest na rzecz pracodawcy, jest traktowane tak jak świadczenie pracy w ramach klasycznego stosunku pracy łączącego jedynie pracownika z pracodawcą.

Żaden z przepisów ustawy systemowej nie upoważnia też do postawienia tezy o możliwości różnicowania pojęcia płatnika składek w odniesieniu do sytuacji faktycznych, o jakich mowa w jej art. 8 ust. 2a i przyjęcia, że w przypadku wykonywania pracy na podstawie jednej z wymienionych w tym unormowaniu umów cywilnoprawnych przez osobę, która umowę tę zawarła z własnym pracodawcą, należy osobę taką traktować za pracownika podmiotu, z którym łączy ją stosunek pracy, a w przypadku wykonywania pracy na podstawie wspomnianej umowy cywilnoprawnej przez osobę, która umowę tę zawarła wprawdzie z innym podmiotem, lecz w jej ramach wykonuje pracę na rzecz macierzystego pracodawcy, należy osobę taką uważać za pracownika podmiotu będącego stroną stosunku cywilnoprawnego (zleceniodawcy).

Przepisy ustawy systemowej nie definiują pojęcia „płatnik składek”, aczkolwiek w jej art. 4 pkt 2 lit. a-z wymieniono enumeratywnie wszystkie podmioty mające ten status. Jednym z płatników jest w myśl art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej pracodawca. W żadnym z przepisów ustawy systemowej nie zamieszczono jednak własnej, autonomicznej definicji tego pojęcia. Na potrzeby regulacji omawianego aktu (a więc także jego art. 8 ust. 2a) należy zatem stosować termin „pracodawca” w znaczeniu, jakie nadaje mu art. 3 k.p. W myśl tego przepisu, pracodawcą jest osoba fizyczna oraz jednostka organizacyjna, nawet nieposiadająca osobowości prawnej, jeśli zatrudnia ona pracowników. Tak zdefiniowany pracodawca jest z mocy art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej płatnikiem składek dla wszystkich pracowników w rozumieniu tego aktu, a zatem także dla tych, o których mowa w art. 8 ust. 2a, w tym także dla pracowników pozostających z nim w stosunku pracy i jednocześnie wykonujących na jego rzecz pracę w ramach umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824 i z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727).

Za słusznością powyższego poglądu przemawia także - zawarta w art. 18 ustawy systemowej - regulacja problematyki podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, a wobec odesłania z art. 20 ust. 1 - także na ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe. Skoro w sytuacjach, o jakich mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, mamy do czynienia z jednym, szeroko ujętym pracowniczym tytułem obowiązkowego podlegania ubezpieczeniom społecznych, w art. 18 ust. 1a ustawy systemowej nakazano - w odniesieniu do osób wymienionych w tym ostatnim przepisie - uwzględnienie w postawie wymiaru składek również przychodu z tytułu umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia albo umowy o dzieło. Oznacza to, że w przypadku pracowników, o których mowa w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi łączny przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych (art. 4 pkt 10 w związku z art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), uzyskany z tytułu zatrudnienia w ramach stosunku pracy i wspomnianych umów

cywilnoprawnych (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266).

W myśl art. 17 ust. 1 ustawy systemowej na płatniku (w tym przypadku na pracodawcy) spoczywa zaś obowiązek obliczania, rozliczania i przekazywania składek do ZUS.

Z art. 23 ust. 1 pkt 5 ustawy o ochronie danych osobowych wynika, że przetwarzanie danych jest dopuszczalne wtedy, gdy jest to niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionych celów realizowanych przez administratorów danych albo odbiorców danych, a przetwarzanie nie narusza praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Przepis ten odnosi się wprost do administratora danych osobowych lub odbiorcy danych, którzy - aby zrealizować prawnie dopuszczalne cele - muszą udostępnić dane osobowe, pod warunkiem jednak, że nie naruszy to praw i wolności osoby, której dane dotyczą. Już samo użycie określenia „jeżeli jest to niezbędne” wskazuje, że stosowanie tych przepisów wymaga nie tylko wykazania, że chodzi o realizowanie uprawnienia lub obowiązku wynikającego z przepisów prawa lub prawnie usprawiedliwionego celu, ale także dokonania oceny, czy dla realizacji tego konieczne jest (jest niezbędne) przekazanie danych, mimo że brak jest na to zgody osoby, której dane dotyczą. Ocena ta to wyważenie racji i interesów, z jednej strony osoby, której dane dotyczą, mającej objęty ochroną prawną interes, aby jej dane nie były przetwarzane bez jej zgody, a z drugiej strony administratora danych, który ma także objęty ochroną interes prawny, polegający na tym, że ma prawo realizować prawnie usprawiedliwione cele i uprawnienia. Unormowanie to więc jest oparte na założeniu, że dochodzi do konfliktu interesów między interesem osoby, która ma prawo do ochrony swoich danych osobowych, a interesem administratora tych danych, który ma prawo przetwarzać te dane, jeżeli jest to konieczne do realizacji jego uprawnień wynikających z przepisów prawa lub prawnie usprawiedliwionego celu. Wyważenie tych interesów jest warunkiem koniecznym przy stosowaniu art. 23 ustawy o ochronie danych osobowych, z uwzględnieniem rangi tych interesów w realiach konkretnej sprawy. Jest to szczególnie ważne, ponieważ konflikt ten dotyczy ochrony prywatności osoby, której dane są przetwarzane, a więc wartości, która ma szczególnie wysoką rangę, także w systemie wartości

konstytucyjnych. Oznacza to, że w razie przetwarzania danych osobowych przez administratora danych bez zgody osoby, której te dane dotyczą, w pierwszej kolejności konieczne jest ustalenie i rozważenie, czy spełniona jest ustawowa przesłanka szczegółowa uzasadniająca przetwarzanie danych osobowych bez zgody osoby, której dane dotyczą, a następnie jeżeli przesłanka ta jest spełniona, ustalenie i rozważenie wszystkich okoliczności koniecznych do ochrony interesów osoby, której dane dotyczą oraz interesów administratora danych. Rozstrzygając o legalności przetwarzania danych, trzeba każdorazowo, ważąc interesy stron, znaleźć równowagę między prawami i wolnościami jednostki z jednej strony a prawnie usprawiedliwionym interesem osoby trzeciej z drugiej strony. Oznacza to obowiązek zapewnienia właściwej równowagi praw i interesów stron.

Jak już powiedziano, pracodawca jako płatnik składek na ubezpieczenia społeczne pracowników (również wykonujących pracę na rzecz tego pracodawcy na podstawie umów cywilnoprawnych zawartych z osobą trzecią) ma obowiązek ustawowy obliczania, rozliczania i przekazywania tych składek do ZUS. Podstawę wymiaru składek stanowi zaś nie tylko przychód pracownika osiągnięty w związku z realizacją stosunku pracy (art. 18 ust. 1 ustawy systemowej), ale i przychód uzyskany przez pracownika z tytułu wykonywania pracy na rzecz pracodawcy na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, który uwzględnia się w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne tego pracownika (art. 18 ust. 1a ustawy systemowej). Wywiązanie się z tych obowiązków wymaga uzyskania przez pracodawcę (płatnika składek) zarówno informacji o tym, że osoba pozostająca z nim w stosunku pracy wykonuje pracę na jego rzecz na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, jak i informacji o przychodzie uzyskiwanym przez pracownika z tytułu wykonywania umowy cywilnoprawnej. W ocenie Sądu Najwyższego, nie budzi wątpliwości, że przetwarzanie tych danych jest niezbędne dla wypełnienia prawnie usprawiedliwionego celu, jakim jest konieczność wywiązania się z obowiązków nałożonych przez ustawę na pracodawcę jako płatnika składek.

Ważąc natomiast interesy stron, należy wziąć pod uwagę cele i podstawowe założenia ustawy o ochronie danych osobowych, określone w art. 1 ust. 2, gdzie wskazano, iż przetwarzanie danych osobowych może mieć miejsce ze względu na

dobro publiczne, dobro osoby, której dane dotyczą lub dobro osób trzecich. Biorąc pod uwagę, że celem, któremu służy przetwarzanie danych osobowych w rozpatrywanej sytuacji, jest dopełnienie przez pracodawcę obowiązku opłacenia składek na fundusze ubezpieczeń społecznych, uwzględnić trzeba, że „składkowa więź gwarancyjna to wieloelementarna relacja prawna zachodząca między licznymi podmiotami (ubezpieczonym, płatnikiem, ZUS) wyłącznie w ubezpieczeniowym segmencie spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych *sensu stricto*. Przedmiotem tego stosunku prawnego jest zabezpieczenie ochrony ubezpieczeniowej w sferze kształtowania się praw do świadczeń, z położeniem jednak silnego nacisku na ich wymiar. Treść składkowej więzi gwarancyjnej dotyczy zatem praw, obowiązków i odpowiedzialności różnych podmiotów w dziedzinie pobierania składek ubezpieczeniowych i ich ewidencjonowania w ZUS. Choć jednak tak jak we wszystkich stosunkach gwarancyjnych jednorodnym przedmiotem funkcjonalnie powiązanych składkowych więzi prawnych pozostaje zapewnienie ochrony ubezpieczeniowej na wypadek ziszczenia się socjalnego ryzyka, to jednak skutki niewypełniania obowiązków z tej dziedziny stwarzają większe niż w innych relacjach zagrożenie naruszenia stabilizacji finansowej całej wspólnoty ryzyka oraz negatywnie wpływają na jakość gwarancji ubezpieczeniowej w wymiarze indywidualnym (zwłaszcza w ubezpieczeniu emerytalnym). Bez wątplenia wśród stosunków składkowych największym ciężarem gatunkowym odznacza się relacja płatnik - ZUS, co wynika z nałożenia na płatników wielu ustawowych obowiązków związanych z obliczaniem, potrącaniem, rozliczaniem i opłacaniem składek na ubezpieczenia społeczne (art. 46 ust. 1 ustawy systemowej). Niewykonywanie lub nienależyte wykonywanie tych zadań odnosi skutek (w relacji płatnik - ZUS) w postaci wymierzania płatnikowi przez wykonawcę zabezpieczenia społecznego określonych sankcji, a w relacji płatnik - ubezpieczony umożliwia złożenie wniosków o usunięcie zaistniałych nieprawidłowości, których niewyeliminowanie stwarza warunki do wszczęcia postępowania wyjaśniającego prowadzonego przez ZUS. W celu wyegzekwowania obowiązków ciążących na płatnikach instytucji ubezpieczeniowej przysługują takie środki prawne, jak: wymiar składek z urzędu, jeżeli płatnik nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, naliczenie odsetek za nieterminowe opłacanie składek, wymierzenie opłaty dodatkowej, wystąpienie z

wnioskiem o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości dłużnika w celu zabezpieczenia należności z tytułu składek hipoteką przymusową, zabezpieczenie należności z tytułu składek ustawowym prawem zastawu na ruchomościach i prawach zbywalnych dłużnika (zastaw skarbowy), decydowanie o umorzeniu, odroczeniu terminu płatności i rozłożeniu na raty należności z tytułu składek, uprawnienia kontrolne inspektorów ZUS” (por. K. Antonów, Sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych. Pojęcie oraz właściwości postępowań przedsądowych i ochrony cywilnosądowej, LEX 2011).

Można więc stwierdzić, że prawidłowe wypełnianie przez płatników obowiązków składkowych, wymagające w sytuacji opisanej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej przetwarzania danych osobowych zleceniobiorców, służy zarówno dobru publicznemu, jak i dobru tej osoby, której dane są przetwarzane, a także leży w żywotnym interesie samego płatnika, który tym samym nie naraża się na dotkliwe konsekwencje niewywiązywania się ze swoich powinności wobec ZUS.

Nie ma zatem podstaw do nadania wyższej rangi ochronie danych osobowych w postaci przychodu zleceniobiorcy niż interesowi pracodawcy, polegającemu na realizacji obowiązku nałożonego na niego jako płatnika składek przepisami ustawy systemowej. Z tych względów należy zgodzić się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w powołanym już wyroku z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, że nie można kwalifikować jako naruszenia konstytucyjnych gwarancji w zakresie ochrony danych osobowych oraz obrazy dóbr osobistych sytuacji zasięgnięcia wiedzy o przychodach pracownika dla realizacji ustawowych obowiązków podmiotu zwracającego się o takie informacje, w tym przypadku – obowiązków płatnika składek, określonych w przepisach ustawy systemowej (por. też odpowiedź Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z 20 lipca 2012 r. w sprawie przetwarzania danych zleceniobiorcy pracującego na rzecz swojego pracodawcy; Rzeczpospolita z 20 sierpnia 2012 r.).

Wbrew twierdzeniom skarżącego, nie doszło zatem w sprawie niniejszej do naruszenia przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, a wyrok Sądu Apelacyjnego, pomimo istotnie zbyt lakonicznego odniesienia się do zarzutów apelacyjnych skarżącego w tym zakresie i oczywiście nieprawidłowego powiązania możliwości uzyskiwania informacji o przychodach zleceniobiorców z tożsamością

osób fizycznych działających w imieniu obu odrębnych spółek, w konsekwencji odpowiada prawu.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 k.p.c.).

kc